

Μια Ορθόδοξη Θεώρησης του Ανθρώπου κατά Άγιο Κοσμά τον Αιτωλό.

Του Πανοσ. Αρχιμανδρίτου π. Βασιλείου, Καθηγουμένου Ι. Μ. Ιβήρων Αγίου Όρους.

Κάποιες στιγμές, όντας κανείς μόνος στο Άγιον Όρος, δηλαδή όντας μαζί με όλο τον κόσμο, καταλαβαίνει αυτό που είπε ο άσωτος υιός: “Πόσοι μίσθιοι του πατρός μου περισσεύουσιν άρτων, εγώ δε λιμώ απόλλυμαι...” (Λουκ. ιε΄, 17). Πόσος πλούτος υπάρχει στην παράδοσί μας, πόση ελευθερία, πόση δυνατότητα να χαρούμε τη ζωή μας, κι από την άλλη μεριά εμείς πεινάμε και υποφέρουμε.

Στο Άγιον Όρος έρχονται πολλοί θρησκευόμενοι, που δεν νιώθουν τίποτε; κι έρχονται πολλοί άσχετοι, οι οποίοι συγκλονίζονται; κι έρχονται και πολιτικοί... Πολλοί θρησκευόμενοι εξ επαγγέλματος δεν καταλαβαίνουν; πολλοί ανήσυχoi συγκλονίζονται; οι περισσότεροι πολιτικοί δεν καταλαβαίνουν τίποτε. Και λες: “Τι γίνεται με την Ελλάδα, τι γίνεται με την Ευρώπη;” ... Έχει, λοιπόν, ένα χρέος μεγάλο, ο Έλληνας, σήμερα: το να είναι ορθόδοξος. Εκεί έχομε κάποιες δυνατότητες, που δεν έχουν οι άλλοι, και οφείλομε απλώς να είμαστε αυτό, που λέει η παράδοσίς μας.

Θυμάμαι μία φορά, που είχα πάει στην Κρήτη, σ’ ένα χωριό, στα Ανώγεια, είχαν έλθει κάποιες γριές για εξομολόγησι, και όταν τέλειωσαν, μου λέει μια γριά μιαν ευχή: “Να χαίρεσαι τον σταυρό σου”. Μετά ήλθε μια άλλη γριά: “Να χαίρεσαι τον σταυρό σου”. Κι εγώ παραξενεύτηκα και λέω: “Μα τι είναι αυτή η ευχή;”. Και μου λένε: «Έτσι το λέμε εδώ. Για

κάποιο γονιό, μάνα ή πατέρα, λέμε: “Να χαίρεσαι τα παιδιά σου”, γιατί η χαρά των γονιών είναι τα παιδιά τους. Όταν κανείς είναι παπάς του λέμε: “Να χαίρεσαι την ιεροσύνη σου”. Κι όταν κανείς είναι καλόγερος ή καλόγρια τού λέμε: “Να χαίρεσαι τον σταυρό σου”».

Αυτή η ευχή, “να χαίρεσαι το σταυρό σου”, νομίζω ότι είναι ένα πράγμα τόσο μεγάλο και τόσο βαθύ, που θυμίζει θεολογία του αγίου Μαξίμου του ομολογητού. Και λέω: “Πώς μπόρεσα, γεννημένος στην Κρήτη, να μεγαλώσω και να ζήσω ερήμην της Κρήτης και ερήμην της παραδόσεώς μας;” ...Μας έχουν κάνει αλλοδαπούς στον τόπο μας...

Σας φέρνω σαν παράδειγμα τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό αυτόν τον ένα, τον μέγα, τον σίφουνα, ο οποίος κατέβηκε στο κήρυγμα μια στιγμή, που όλος ο κόσμος είχε απογοητευθή κι έσωσε τον ελληνισμό, εκείνη την περίοδο την δύσκολη, που χωριά ολόκληρα είχαν εξισλαμισθή. Ήταν ένας άνθρωπος απλός, αδύναμος, θα έλεγα δειλός, γι’ αυτό ήταν πάντολμος κι έλεγε: “Εγώ, αδελφοί μου, δεν είμαι ικανός, όχι να σας μιλήσω, αλλά ούτε να προσκυνήσω τα ποδάρια σας, γιατί βλέπω ότι είστε βαπτισμένοι και μυρωμένοι. Αλλ’ επειδή βρίσκεται το γένος μας σ’ αυτήν την ανάγκη, γι’ αυτό είπα να κατέβω κάτω και να πω μερικά λόγια ό,τι ξέρω”.

Έλεγε πάλι: “Κοιτάξτε, δεν έχω τίποτε δικό μου ένα ράσο έχω κι αυτό το έχω για σας όλα ό,τι έχω είναι για σας. Κι έχω ένα σκαμνί, στο οποίο πατώ επάνω και το σκαμνί αυτό, άλλοι το λένε θρόνο, άλλοι το λένε σκαμνί. Να σας πω τι είναι; Δεν είναι ούτε σκαμνί, ούτε θρόνος, αλλά είναι ο τάφος μου και μέσα από αυτόν τον τάφο μιλάει ο νεκρός εαυτός μου. Κι αν εγώ δεν μπορώ να σας πω τίποτε, με σώζει αυτός, που μπορεί να διδάξη όλη την οικουμένη, τους αρχιερείς, τους βασιλείς και όλο τον κόσμο”.

Εδώ φαίνεται η παρουσία του ανθρώπου δια της ορθοδόξου Εκκλησίας. Γιατί δεν ήταν ένας καλόγερος, αλλ’ ήταν ένας αληθινός άνθρωπος και δι’ αυτού μιλούσε όλη η Εκκλησία. Δεν έκανε αυτός νεωτερισμούς, δεν έλεγε εξυπνάδες, αλλά δι’ αυτού μίλησε όλη η παράδοσι. “Είμαι αδύνατος και ανίκανος να φιλήσω τα ποδάρια σας”, κι από την άλλη μεριά: “Ο νεκρός εαυτός μου μπορεί να διδάξη όλον τον κόσμο”. Αυτή είναι η δύναμι της πίστεως μας.

Επίσης έλεγε: “Εάν τυχόν κανείς αδίκησε κάποιον -είτε αυτός είναι ρωμιός, είτε είναι τούρκος, είτε είναι εβραίος, είτε είναι φράγκος- ό,τι πήρε, ό,τι έδωσε, να το γυρίση πίσω γιατί το άδικο δεν ευλογείται”. Βλέπετε ότι ήταν ξεκάθαρος και δεν έλεγε: “Κοιτάξτε, τώρα είναι μία

περίοδος δύσκολη όλοι σας κλέβουν, κλέψτε κι εσείς”. Όχι. “Πρέπει να το γυρίσετε πίσω”. Και η εντιμότης του είναι που σώζει την όλη υπόθεση.

Είναι αυτός, ο οποίος έλεγε: “Να μην έχετε όπλα? να τα δώσετε και να κάνετε υπακοή στους ζαπιτάδες (:χωροφύλακες). Και σ’ αυτούς που ζητούν τα δοσίματα, να δίνεται τα δοσίματα”. Κι έτσι και οι τούρκοι είπαν ότι αυτός είναι καλός άνθρωπος. Αλλ’ αυτός, που ήταν καλός, “τους έκλεισε το σπίτι”. Ακριβώς γιατί αυτός ο άνθρωπος, ο αληθινός, δεν είχε βάσανα, αλλά χάρηκε την ζωή του. Όπως είχε ειπή σ’ ένα χωριό: “Ηλθα εδώ πέρα και σας απήλαυσα”... Αυτό που είπε “σας απήλαυσα”, μου θυμίζει μία ευχή του Ευχελαίου, που λέει ο ιερέυς: “Ευχαριστώ” τον Θεόν, που προχώρησα στα ενδότερα του Θυσιαστηρίου του “απολαύσαι της Θείας Λειτουργίας”.

Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ζώντας στο Άγιον Όρος και νιώθοντας την δύναμη της πίστεώς μας, κάποια δύσκολη στιγμή βγήκε έξω κι έσωσε το γένος ολόκληρο. Κι ενώ ήταν τόσο ταπεινός και ένοιωθε ότι δεν μπορεί να φιλήση τα ποδάρια του άλλου, από την άλλη μεριά ένοιωθε ότι: “Κοιτάξτε, αυτά που σας λέω είναι λόγια του Θεού? αν κατέβαινε ο Θεός, θα σας έλεγε τα ίδια”, και: “Ο νεκρός εαυτός μου μπορεί να διδάξη όλον τον κόσμο”.

Έτσι όταν έφτασε η στιγμή του μαρτυρίου του († 1779), όταν τον πρόδωσαν οι εβραίοι, γιατί πολύ τους “χτύπαγε”, επειδή χαλούσαν την αργία της Κυριακής, εκείνος είπε: “Μη με δέσετε. Δεν αντιστέκομαι. Ο θάνατος μου είναι μέσα στο πρόγραμμα της ζωής μου”. Κι έτσι παρέδωσε το πνεύμα του και μπήκε στην αιωνιότητα, και μένει μαζί μας. Και όπου πέρασε ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός έχουν υψώσει έναν σταυρό, γιατί έπεσε ένα αστροπελέκι κι έχει διαλύσει τα πάντα, κι έχει αγιάσει τα πάντα...

Σήμερα όλοι βασανιζόμαστε, το καταλαβαίνω. Κι όταν λέμε “βασανιζόμαστε”, σημαίνει ότι έχουμε μια υγεία μέσα μας. Βασανίζεται όλος ο κόσμος, αλλ’ ελευθερώνεται ζώντας μόνο μέσα στην ορθόδοξη Εκκλησία. Είναι μακάριοι κι ευλογημένοι οι βασανισμένοι, γιατί υπάρχει δυνατότητα να αναπαυθούν. Και είναι μακάριοι οι διψασμένοι, γιατί μπορούν να ξεδιψάσουν. Εάν δεν υπήρχε η ορθόδοξη Εκκλησία, εάν δεν υπήρχε η λογική κι η χάρις του αγίου Κοσμά του Αιτωλού και των Αγίων μας, θα ήμασταν καταδικασμένοι σ’ ένα βάσανο.

Προ καιρού ήμουν στην Αμερική, και μου έκανε εντύπωση πόσο τα πράγματα είναι πλούσια, πόσο οι δρόμοι τεράστιοι, πόσο τα σπίτια σαν ζωγραφιά, με το σπίτι, το γρασίδι, τα δέντρα, τα αυτοκίνητα... Αλλ’ όταν

είδα μερικούς ανθρώπους, ένοιωσα πως μέσα σ' αυτή την τάξι και την καθαριότητα, εκεί που δεν λείπει τίποτε, λείπουν όλα. Και όλα μια στιγμή είναι άσοςμα, άγευστα και άχρωμα, αφού μου είπαν κάποιου ότi, ενώ τα είχαν όλα, δεν είχαν διάθεσι για ζωή και ήθελαν να "τελειώσουν"...

Βλέπει κανείς ότi αυτή η λογική, που έχομε πολλές φορές και λέμε "να ανεβάσωμε το βιοτικό επίπεδο, να μπορούμε στην Ευρώπη για να έχωμε ένα νόμισμα, να είμαστε πλούσιοι, κτλ", δεν βγάξει πουθενά. Γιατί ο άνθρωπος είναι κάτι το παράξενο, που δεν χορταίνει με τα πλούτη. Κι αν του λύσης όλα τα προβλήματα, ή νομίζεις ότi του τα λύσης, τότε είναι που μπήκες στο άλυτο πρόβλημα. Λ.χ. οι Σουηδοί, οι οποίοι έχουν ίσως το ανώτερο βιοτικό επίπεδο στην Ευρώπη, είναι αυτοί που αυτοκτονούν περισσότερο. Γιατί, ενώ νομίζουν ότi τα έχουν όλα, δεν έχουν τίποτε.

Ο άνθρωπος, λοιπόν, είναι ένα παράξενον, που όταν πλησιάση αυτόν τον παράδεισο τον κοσμικό, νοιώθει ότi δεν του λείει τίποτε. Ενώ αν κανείς έχη μέσα του τη φλόγα του Θεού, αν τυχόν θυσιάζεται για τον άλλον κι αν τυχόν ζει όπως ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, κι αν έχη ταπεινώσι, τότε είναι μέσα στον παράδεισο. Τότε καμμιά επίθεσι, καμμιά κόλασι δεν μπορεί να τον βλάψη. Τότε συμβαίνει αυτό που λέει ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος ότi "αποκτά κανείς δυνατό στομάχι και χωνεύει κάθε μια τροφή". Κάθε μια δυσκολία τού κάνει καλό και ο ίδιος ο θάνατος τού κάνει καλό.

Ο άνθρωπος, ξέρετε, ζητά την επιτυχία, ζητά την πρόοδο. Θέλει λ.χ. ένα παιδί να τελειώση το δημοτικό, το γυμνάσιο, το λύκειο, να πάη στο πανεπιστήμιο και να προχωρήση. Εν συνεχεία αν τυχόν αξιωθή να πάρη και το βραβείο Νόμπελ, συνεχίζει να πεινά και να διψά για πρόοδο. Όπως λέει ο άγιος Συμεών ο νέος Θεολόγος: "Επιποθώ του πλείονος και πάντοτε στενάζω". "Επιποθώ", θέλω, ποθώ συνεχώς και περισσότερο, και διαρκώς στενάζω. Ο άνθρωπος -είτε πιστεύει, είτε δεν πιστεύει, αυτό είναι άλλο θέμα- έχει μέσα του την πνοή του Θεού. Και λέγει ο άγιος Συμεών, ότi "υπάρχει μια μικρή χαρά, που περιγελά τον θάνατο". Κι αν τυχόν όλα τα κερδίσωμε και δεν κερδίσωμε εκείνη τη χαρά, που περιγελά τον θάνατο, τότε είμαστε εξ ίσου αποτυχημένοι, είτε είμαστε πλούσιοι, είτε φτωχοί, είτε γραμματισμένοι, είτε αγράμματοι.

Τώρα που μπαίνομε στην Ευρώπη, αυτό που δεν χρειάζεται να κάνωμε, γιατί είναι αμαρτία προς την παράδοσί μας και ταυτόχρονα αδικούμε και τους ευρωπαίους, είναι το να μιλάμε την γλώσσα και να έχωμε την λογική της Ευρώπης. Η Ευρώπη είναι πλούσια και ταυτόχρονα

είναι πάρα πολύ φτωχή. Ο δυτικός πολιτισμός είναι πολύ προχωρημένος και ταυτόχρονα είναι μέγας επαρχιωτισμός. Μέσα εδώ στην παράδοσί μας υπάρχει κάτι, αν θέλετε κάτι το τρελλό, το μωρό -αυτό που λέει ο Απόστολος Παύλος: “Τα μωρά του κόσμου εξελέξατο ο Θεός”- κάτι το φτωχό, κάτι το ανύπαρκτο, που τα διαλύει όλα και δίνει σημασία και αξία στον άνθρωπο.

Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής λέει ότι ο καθένας είναι “εν σμικρώ Εκκλησία”. Γι’ αυτό εάν τυχόν εμείς διαβάσωμε τον βίο, την πολιτεία και τις διδαχές του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, τα καταλαβαίνουμε, επειδή έχουμε γεννηθή μέσα σ’ αυτήν την παράδοσι. Εάν τα διαβάση κάποιος άλλος, από αυτούς τους πλούσιους ευρωπαίους, που τυχαίνει να τα έχουν όλα και συγχρόνως να τους λείπουν όλα, δεν θα καταλάβη αυτή την λογική.

Γι’ αυτό, νομίζω, ότι το χρέος μας είναι να τραφούμε με αυτή την λογική, την ορθόδοξη, και να χαρούμε την ζωή μας, να χαρούμε τις δυσκολίες μας, να χαρούμε – αν θέλετε – τον θάνατόν μας, δηλαδή να γίνωμε σαν την χαρά που ξεπερνά τον θάνατο. Και μ’ αυτό τον τρόπο, νοιώθομε ότι πράγματι ο Θεός, “καλά λίαν εποίησε” τα πάντα. Και σ’ αυτή την περίπτωση εξοφλούμε και το χρέος, που έχουμε προς όλους? και προς τους ευρωπαίους και προς τους αμερικάνους, και προς τους πολιτισμένους και προς τους απολίτιστους, γιατί όπως λέει ο Απόστολος Παύλος: “Ελλησί τε και βαρβάρους οφειλέτης ειμί”.

Σαν παράδειγμα σας φέρνω πάλι τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό. Ένας άνθρωπος μπορεί ν’ απολαύση την ζωή του, μόνο αν τυχόν αποφασίση να την θυσιάση για τους άλλους. Και να τυχόν αυτό γίνη, τότε από τώρα μπαίνει στην αιωνιότητα και μπορεί να καταλάβη τι σημαίνει ότι “ο Θεός είναι Τριαδικός, ότι είναι τρία πρόσωπα και συγχρόνως είναι ένας Θεός”. Και μπορεί να καταλάβη τι σημαίνει, ότι “η ενότης της Εκκλησίας είναι η ενότης η Τριαδική, η οποία ιερουργείτε μέσα εδώ”. Μπορεί να καταλάβη τι σημαίνει, ότι “ο άλλος είναι ο εαυτός μου”. Ενώ αντίθετα, εάν τυχόν εγώ φροντίζω μόνο για τον εαυτό μου, τότε πνίγω τον εαυτό μου, γιατί τον χωρίζω από τους άλλους.

Γι’ αυτό λέγει ο άγιος Γρηγόριος ο Νύσσης ότι “μπορεί να είναι εικόνα του Θεού κάθε ένας άνθρωπος, αλλά ταυτόχρονα όλο το ανθρωπινο γένος είναι μία εικόνα του Θεού”. Και γι’ αυτό: “Εις άνθρωπος κατονομάσει το παν”. Ένας άνθρωπος είναι ολόκληρο το γένος, ο κάθε άνθρωπος είναι ολόκληρη η Εκκλησία. Κι αν τυχόν κανείς ζη με το παράδειγμα του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, τότε νοιώθει ότι, όντας

ελάχιστος και μη όντας άξιος να φιλήση τα πόδια του άλλου, ταυτόχρονα είναι μεγάλος και δυνατός, γιατί ο νεκρός εαυτός του μπορεί να κηρύξη και να διδάξη όλον τον κόσμο. Οπότε, αυτός ο συνδυασμός της αδυναμίας και της δυνάμεως, της ησυχίας, θα έλεγα, το να μείνω μόνος και να είμαι μαζί με όλους τους άλλους, είναι ένα δώρο που δίνει η ορθόδοξη Εκκλησία.

Θυμάμαι μία γριάν ελληνίδα, από την Κωνσταντινούπολι, στην Μασσαλία. Δούλευε σ' ένα εστιατόριο. Εγέρασε και πήρε σύνταξι κι έμενε στο σπίτι της. Κάποτε μου είπε: «Πολλοί με λυπούνται τώρα και μου λένε: “Κυρά-Κατίνα, τι κάνεις τώρα μόνη σου;” Αλλ' εγώ θέλω να σας πω ότι, τώρα που είμαι μόνη μου, περνώ την καλύτερη περίοδο της ζωής μου, γιατί συνέχεια λέω την ευχή: “Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησον με”, και ταυτόχρονα διαβάζω βίους αγίων».

Έτσι βλέπομε, από την μια μεριά, έναν που τα έχει όλα, (σπίτια τέλεια, αυτοκίνητα της τελευταίας τεχνολογίας, κτλ.), και να μην έχη όρεξι να ζήσει. Και από την άλλη, την κυρά-Κατίνα, από την Κωνσταντινούπολι διωγμένη, να έχη πεθάνει ο άντρας της, να μένη μόνη σ' ένα δωματιάκι και να νοιώθη ότι βρίσκεται μέσα στον παράδεισο. Αυτό είναι που χαρίζει η ορθόδοξη Εκκλησία. Δηλαδή, όχι μόνο μπορεί κανείς να χαρή ευαίσθητα και σωστά τις ευλογίες της ζωής, αλλ' είναι δυνατόν να έχη μέσα του αυτήν την ευαισθησία και την χαρά, η οποία περιγελά τον θάνατο και η οποία κάνει τις δυσκολίες, τα γεράματα και τον θάνατο, μεγάλη ευλογία...

Πηγή : <https://www.imsn.gr/>